جهش تولید با مشارکت نظام مالیاتی

حمایت از تولید داخل موضوعی است که از یک طرف همواره در بین اقتصاددانان و اندیشه‌ورزان مطرح بوده و از سوی دیگر چند سالی است که به دلیل اهمیت آن، نام‌گذاری عناوین سال‌های اخیر تحت تأثیر آن صورت گرفته است. اهمیت این موضوع تا بدان جا پیش رفته است که در حال حاضر لایه‌های مختلف مردمی در جامعه را نیز به خود جلب کرده و نقل محافل آنان گشته است.

یادداشت

مونا توسلی

به گفته کارشناسان اقتصادی حمایت دولت و مردم از تولید داخلی ضرورتی بدیهی و غیرقابل انکار است چرا که رشد پایدار، شکوفایی و رونق اقتصاد کشورها در گرو رشد تولید داخل و هم‌زمان بهبود کیفیت آن است. حمایت از تولیدات داخلی نتایجی چون رونق بازار، خودکفایی و بالارفتن انگیزه تولیدکنندگان و صنعتگران را در افزایش کیفیت کالا و ارائه خدمات به دنبال دارد و مؤلفه‌هایی چون بهبود وضعیت رفاهی و معیشتی مردم بالأخص قشر کارگر، مبارزه با فساد و رانت‌خواری، بالا رفتن میزان اشتغال و ایجاد فرصت‌های شغلی برای قشر تحصیل‌کرده و جوان و بهبود فرآیندهای کسب‌وکار وابسته به این موضوع است.

در حوزه مالیات نیز اتخاذ برخی سیاست‌های مالیاتی و تدوین قوانین به شکلی سودمند می‌تواند سهم مؤثری در پیشبرد امر حمایت از تولید داخل داشته باشد. از این جهت حمایت از تولید و پیش‌بینی معافیت‌های مالیاتی برای آن از برنامه‌های اصولی و اساسی دولت چهاردهم بوده است. هرچند دولت چهاردهم همپای دولت‌های اخیر از وابستگی بودجه به درآمدهای حاصل از فروش نفت به سمت تأمین بودجه با درآمدهای پایدار و پاک مالیاتی حرکت کرده است اما طی این مسیر نه تنها با سیاست عدم فشار به واحدهای تولیدی و صنعتی همراه بوده بلکه معافیت‌ها و مشوق‌های قابل توجهی نیز در حمایت از تولیدکنندگان و صنعتگران به آنان اعطا شده است.

راهبرد نظام مالیاتی، وصول درآمدهای مالیاتی و تحقق بودجه مصوب آن بدون فشار بر واحدهای تولیدی است به همین جهت سازمان امور مالیاتی کشور در یک اقدام بی‌سابقه و به‌منظور حمایت از تولیدکنندگان، نرخ مالیات بر واحدهای تولیدی را طی دو سال گذشته به ترتیب ۵ و ۷ واحد درصد کاهش داده است و در سال ۱۴۰۳ نیز پیشنهاد کاهش ۵ درصدی را ارائه داده است. بر این اساس نرخ مالیات واحدهای تولیدی در سال ۱۴۰۱ از ۲۵ درصد به ۲۰ درصد و در سال ۱۴۰۲ از ۲۵ درصد به ۱۸ درصد کاهش یافت.

سرپرست مرکز بازرسی، مبارزه با فرار مالیاتی و پول‌شویی سازمان امور مالیاتی نیز به آمار صدور برگ تشخیص مالیاتی اشاره می‌کند و می‌گوید: از زمان تصویب قانون و قابلیت مطالبه مالیات براساس احکام بندهای (ب) و (پ) ماده ۱۷ قانون رفع موانع تولید، تاکنون به ارزش بالغ بر ۱۲۰ هزار میلیارد تومان برگ تشخیص مالیاتی صادر شده است.

در سال ۱۴۰۲ بالغ بر ۸۰۵ هزار و ۹۲۲ میلیارد تومان درآمد مالیاتی وصول شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۷۱ درصدی داشته است. نکته اینجاست که این رشد قابل توجه بدون فشار بر مؤدیان کنونی از قبیل تولیدکنندگان و از طریق شناسایی مؤدیان جدید، مبارزه با فرار مالیاتی و اجرای پایه‌های جدید مالیاتی صورت گرفته و هوشمندسازی نظام مالیاتی و اجرای قانون نظام پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان در حصول این دستاورد بی‌تأثیر نبوده است.

بنا به گفته سبحانیان، رئیس‌کل سازمان امور مالیاتی کشور تحقق رشد وصولی علی‌رغم افزایش معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی صورت گرفته به نحوی که در این رابطه می‌توان به کاهش ۷ درصد نرخ محاسبه مالیات برای شرکت‌های تولیدی با هدف رونق فعالیت تولیدی در کشور در سال ۱۴۰۲، اعطای معافیت‌های مالیاتی به شرکت‌های بورسی درصورت سرمایه‌گذاری مجدد از محل سود سالانه در شرکت با هدف ترغیب شرکت‌ها و کارآفرینان به سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد و همچنین افزایش دو برابری معافیت حقوق‌بگیران به‌منظور کاهش فشار اقتصادی اشاره کرد.

در اکثر کشورهای توسعه یافته کاهش نرخ واحدهای تولیدی و برداشتن بار مالیاتی از دوش آنها در جای دیگری همچون اجرای سایر پایه‌های مالیاتی همچون مالیات بر مجموع درآمد جبران می‌شود. بنابراین کاهش نرخ مالیات واحدهای تولیدی باید با اصلاح سایر پایه‌های مالیاتی و مقابله مؤثر با فرار مالیاتی همراه شود تا وصول درآمدهای مالیاتی و تأمین و تحقق بودجه کشور با اختلال مواجه نگردد.

باید خاطرنشان کرد تحقق شعار جهش تولید در گرو سیاست‌گذاری‌ها و عوامل مؤثر و متعددی است که کاهش نرخ مالیات به‌عنوان یک عامل بسیار اثرگذار تنها یکی از آنها محسوب می‌شود و در این زمینه لازم است دولت با اتخاذ سیاست‌های کارآمد در سایر حوزه‌های مرتبط و برنامه‌ریزی صحیح و شایسته، بستر مساعدی برای رشد اقتصادی، بهبود فضای کسب‌وکار و جهش تولید فراهم نماید.

کنترل شکاف طبقاتی با اخذ مالیات از خانه‌های لوکس و خودروهای لوکس

دولت به‌منظور ارتقای نظام مالیات ستانی عادلانه، جلوگیری از اتلاف منابع حاصل از فروش نفت، کنترل شکاف طبقاتی، شفافیت درآمد افراد، کاهش حباب بازار مسکن و خودرو، رفع سفته بازی، کنترل نقدینگی و همچنین کاهش فشار مالیاتی از روی واحدهای تولیدی از سال ۱۴۰۰ آئین‌نامه نحوه دریافت مالیات از خانه‌های لوکس و خودروهای لوکس را با توجه به احکام تعیین شده در قانون بودجه سنواتی تصویب و اجرایی کرده است.

یادداشت

یاسمن خانکش زاده

مالیات یکی از ابزارهای حکمرانی است که دولت‌ها به‌منظور تأمین مالی مخارج از جمله «تأمین کالاها و خدمات عمومی، درونی‌سازی آثار خارجی، حمایت تولیدکنندگان محصولات داخلی و زمینه‌سازی به‌منظور توزیع عادلانه مواهب و مشارکت همگانی در اقتصاد» از آن بهره می‌گیرند، لذا این ابزار مالی در جعبه ابزار دولت‌ها از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

نظام مالیاتی کارآمد و عادلانه به انحای مختلف می‌تواند به‌منظور رشد و شکوفایی اقتصادی کشور، افزایش درآمدهای دولت، کاهش کسری بودجه، کاهش تورم، تکمیل پروژه بخش‌های عمرانی به کار گرفته شود و زمینه را در جهت پیشرفت کشور و توسعه زیرساخت‌های واحدهای تولیدی فراهم کند.

به گفته کارشناسان اقتصاد کلان و فعالان حوزه مالیاتی با توجه به تحریم‌های ظالمانه‌ای که طی یک دهه اخیر بر علیه ایران صورت گرفته فروش نفت را با چالش‌هایی مواجه ساخته، از سوی دیگر این ماده طبیعی صرفاً برای نسل ما نبوده به همین خاطر منابع حاصل از فروش آن نباید صرف امور جاری شود. در همین راستا دولت چهاردهم به‌منظور ارتقای مالیات ستانی عادلانه، جلوگیری از اتلاف منابع حاصل از فروش نفت و همچنین اخذ مالیات از منابع جدید به نحوی که ایجاد بار مالیاتی بر واحدهای تولیدی نداشته باشد، آئین‌نامه نحوه دریافت مالیات از خانه‌های لوکس و خودروهای لوکس را تصویب و هر ساله با ضرایب متفاوت موارد مذکور را در لایحه بودجه درج می‌کند.

مزیت اخذ مالیات از خانه‌های لوکس و ماشین‌های لوکس

بنا بر گفته فعالان حوزه مالیاتی و مسؤولان مربوطه اخذ مالیات از خانه‌های لوکس و ماشین‌های لوکس می‌تواند منجر به کنترل شکاف طبقاتی، شفافیت درآمد افراد، کاهش حباب بازار مسکن و خودرو، رفع سفته بازی، کنترل نقدینگی و... خواهد شد. مطابق آخرین آمار اعلامی از سوی سازمان امور مالیاتی کشور در سال ۱۴۰۰ تعداد خانه‌های لوکس شناسایی شده ۱۲ هزار و ۳۰۰ واحد بوده که حدود ۴۰۰ میلیارد تومان مالیات برای آن‌ها تعیین شد. در سال ۱۴۰۱ تعداد ۴۰ هزار و ۵۰۰ واحد شناسایی شده و مالیات تعیین شده در حدود یک هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان بوده و در سال ۱۴۰۲ تعداد ۱۳۵ هزار واحد لوکس شناسایی که مالیات تعیین شده آن‌ها هم حدود ۴ هزار میلیارد تومان است.

در ادامه گفتنی است که مطابق آمار مذکور نیز در سال ۱۴۰۰ حدود ۱۷۷ هزار خودرو رقمی در حدود ۲ هزار میلیارد تومان مشمول مالیات بر خودروهای لوکس شدند. همچنین در سال ۱۴۰۱ حدود ۴ هزار خودرو در حدود ۲۷ میلیارد تومان مشمول مالیات شدند و سال ۱۴۰۲ برای ۱۵۵ هزار خودرو در حدود ۲ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان مالیات محاسبه شده است.

براساس آخرین آمار منتشره از سوی سازمان امور مالیاتی کشور طی سه سال اخیر، مالیات تعیین شده برای خانه‌های لوکس شناسایی شده حدود ۵ هزار میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان و برای خودروهای لوکس شناسایی شده در مجموع ۴ هزار میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان بوده است.

تجارب کشورها در حوزه اخذ مالیات از خانه‌های لوکس و ماشین‌های لوکس

بنا بر بررسی‌ها و تحقیقات صورت گرفته توسط کارشناسان حوزه مالیاتی، اقتصادهای پیشرفته و اقتصادهای نوظهور از ابزارهای مالیاتی متنوعی برای تأثیر بر رفتار مصرف‌کننده و مهار عواملی که خارج از بازار بر محیط کسب و کار و بازار مسکن اثر می‌گذارند، استفاده می‌کنند؛ در دنیا اخذ مالیات از خانه‌های لوکس و ماشین‌های لوکس تحت عنوان مالیات بر ثروت شناخته شده و عناوین دیگری نظیر مالیات بر خانه‌ها و املاک لوکس (SDLT) و یا مالیات بر املاک (Property Tax) به کار برده می‌شود.

در پایان، بنا به گفته کارشناسان مالیاتی هر چند سازمان امور مالیاتی با هوشمندسازی زیرساخت‌های مالیاتی خود در راستای عدالت مالیاتی مصمم به دریافت مالیات از مالکان خانه‌های لوکس و خودروهای لوکس است اما همچنان این افراد از پرداخت مالیات به انحای مختلف شانه خالی می‌کنند. به همین خاطر، لازم است ضمن اتخاذ سیاست‌های قابل توجه، دستگاه‌ها و نهادهای مربوطه اعم از دولت، مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، وزارت راه و شهرسازی و... با سازمان امور مالیاتی همکاری لازم را به‌عمل آورند تا مودیان در موعد مقرر اقدام به پرداخت مالیات کنند.

یک کارشناس اقتصادی تأکید کرد:

حسابرسی سیستمی و داده‌محور، جایگزین ممیز محوری در اخذ مالیات

یادداشت

شابان جدید

دولت چهاردهم در اولین سال فعالیت به اخذ مالیات هوشمند و داده‌محوری به جای ممیز محوری با تکیه بر افزایش چشم‌گیری در حسابرسی سیستمی اقدام کرده که این حرکت به سمت اخذ هوشمند و سیستمی مالیات، یکی از مهمترین مسائل درزمینه تحقق مالیات‌ستانی عادلانه است.

سالار محمدخانی کارشناس اقتصادی با اشاره به اهمیت مالیات درزمینه حل مشکل مربوط به کسری بودجه دولت در زمان تشدید تحریم‌ها با تکیه بر داده‌محوری گفت: مالیات به‌عنوان یک منبع درآمد پایدار و مطمئن برای تمامی کشورها مطرح است. ما طی سالیان گذشته توجهی به این موضوع نداشته‌ایم و فرهنگ مالیات‌دهی در کشورمان تقویت نشده است. طی سال‌های اخیر اقدام‌های خوبی درزمینه دریافت مالیات حقه و عادلانه از همگان به اجرا گذاشته شده است. طی سال‌های اخیر اقدام‌های خوبی در این زمینه در کشور انجام شده است. اصلاح نظام مالیاتی با جدیت در دستور کار است و شواهد نشان از گام‌های مثبتی در این زمینه دارند.

وی در ادامه افزود: سیستمی و هوشمند شدن نظام مالیاتی کشور مزیت‌های بیشماری دارد که از آن جمله می‌توان به افزایش کیفیت رسیدگی به اظهارنامه مودیان توسط ماموران مالیاتی و افزایش درآمدزایی از محل اخذ مالیات از دانه‌درشت‌ها اشاره کرد.

این کارشناس اقتصادی در رابطه با حرکت کشور به سمت هوشمندسازی گفت: دولت چهاردهم در اولین سال فعالیتش به اخذ مالیات هوشمند و داده‌محوری به جای ممیز محوری با تکیه بر افزایش چشم‌گیری در حسابرسی سیستمی اقدام کرده است که این حرکت به سمت اخذ هوشمند و سیستمی مالیات، یکی از مهمترین مسائل درزمینه تحقق مالیات‌ستانی عادلانه و کاهش دخالت انسانی در اخذ مالیات است.

محمدخانی در ادامه خاطرنشان کرد: افزایش عدالت در دریافت مالیات از مودیان از مهمترین پیامدهای مثبت سیستمی و هوشمند شدن نظام مالیاتی کشور است. در این روند، کسانی که مرتب مالیات پرداخت می‌کرده‌اند و قانون‌مدار هستند، مورد حمایت قرار می‌گیرند. زیرا تمرکز بر مالیات‌ستانی از دانه‌درشت‌ها و فراریان مالیاتی است و از اعمال فشار مضاعف بر مودیان قانون‌مدار جلوگیری می‌شود. در سال جاری بیش از ۹۵ درصد مودیان بخش مالیات بر عملکرد، اظهارنامه مالیاتی خود را به شکل سیستمی ابراز و پرداخت کردند. این موضوع نشان‌دهنده استقبال مودیان از روندهای هوشمند است.

این کارشناس اقتصادی با بیان این نکته که شاهد رویکرد جدیدی در داده‌محوری هستیم؛ اظهار کرد: سیستمی شدن نظام مالیاتی کشور موضوعی بسیار مهم به شمار می‌رود و زمینه‌ساز یک نظام مالیاتی مترقی است. این روند، در نهایت منجر به تعامل بیشتر مردم با نظام مالیاتی کشور می‌شود. یکی از مهمترین رویکردها درزمینه تحقق نظام مالیاتی هوشمند، اجرای ماده ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم مبتنی بر جمع‌سپاری داده‌ها از طریق سامانه‌های اطلاعاتی کشور است که طی سال جاری در دستور کار قرار دارد.

وی در پایان گفت: حرکت به سمت حسابرسی سیستمی و هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور یکی از اقدام‌های مهم و راهبردی صورت گرفته در دولت چهاردهم است. این اقدام تحول‌آفرین در حوزه مالیاتی کشور، موجب حذف رسیدگی به پرونده مالیاتی مودیان توسط ماموران مالیاتی و حذف حسابرسی دستی می‌شود. بنابراین، اظهارنامه ابرازی مالیات بر عملکرد مودی با داده‌های جمع‌آوری شده از فروش و سود شرکت طبق ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم تطبیق داده می‌شود. درصورت برابری نسبی این اطلاعات با خروجی اظهارنامه ابرازی فرد، اظهارنامه مودی نهایی خواهد شد. به این ترتیب، مودی بدون مراجعه به ادارات مالیاتی یا حسابرسی دستی، مالیات خود را پرداخت می‌کند.

در گفت‌وگو با یک کارشناس اقتصادی مطرح شد:

افزایش فرهنگ مالیاتی با اجرای طرح نشان‌دار کردن مالیات

یادداشت

نرگس جلیلیان

امیرحسین افضلی، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با ایران درخصوص حسابرسی سیستمی فرآیندهای مالیاتی در کشور اظهار کرد: طی سال جاری و در اولین سال فعالیت دولت چهاردهم شاهد اجرای مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم مورد تأکید رئیس‌جمهور هستیم و خروجی این داده‌محوری در نظام مالیاتی، رشد چشم‌گیر حسابرسی هوشمند و سیستمی در بخش مالیات بر عملکرد سال ۱۴۰۲ است، گفت: سیستمی شدن امور در تمام دنیا درحال انجام است. دنیا به سمت استفاده از ظرفیت‌های فضای اینترنت در حال حرکت است و نمی‌توانیم جلوی این روند را بگیریم. ما هم به این سمت رفته‌ایم و شاهد اقدام‌های سازمان امور مالیاتی در این زمینه هستیم.

این کارشناس اقتصادی گفت: سیستمی و هوشمندسازی نظام مالیاتی برایمان مزیت دارد. لازم است در کنار این روندهای سیستمی به نظارت‌ها و کنترل‌ها ادامه دهیم. سیستم‌ها می‌توانند به افزایش سرعت و سهولت در انجام کارها منجر شوند. در ورود اطلاعات به این سیستم و سامانه‌ها باید دقت لازم را داشته باشیم.

وی افزود: سیستمی و هوشمندسازی نظام مالیاتی کشور به افزایش دقت در انجام کارها منجر می‌شود. در اجرای این سازوکارها باید دقت و کنترل لازم را داشته باشیم. به‌طور مثال، شاهد هستیم که برخی از اصناف به‌صورت نقد به دریافت مبالغ می‌پردازند، باید حتی الامکان جلوی این موارد را بگیریم و دریافت مالیات حقه و عادلانه از همگان در دستور کار باشد.

افضلی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به تحقق حرکت به سمت هوشمندسازی نظام مالیاتی گفت: افزایش حسابرسی سیستمی، کاهش ممیزمحوری و حرکت در جهت هوشمندسازی نظام مالیاتی، علاوه بر اینکه موجب پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد خواهد شد؛ با حذف دخالت سلیقه افراد و کاهش چشم‌گیر خطاهای انسانی و فساد در فرآیند اخذ مالیات، موجب تحقق عدالت مالیاتی نیز خواهد شد.

این کارشناس اقتصادی تصریح کرد: همان‌طور که گفتم دنیا به سمت سیستمی شدن در حرکت است و ما هم در حال حرکت به این سمت هستیم. این روندهای سیستمی می‌تواند به بهبود عملکردها کمک کند و دقت در محاسبات را بالا ببرد.

افضلی افزود: به‌طور مثال، نشان‌دار کردن مالیات اقدام مناسبی بود که سازمان امور مالیاتی در راستای مشارکت دادن مودیان در مشخص کردن محل هزینه‌کرد مالیات‌ها به اجرا گذاشت. تمامی روندهای اصلاحی باید با یکدیگر پیش برود. در حالی که به سمت سیستمی و هوشمندسازی امور مالیاتی کشور می‌رویم، باید در راستای افزایش فرهنگ مالیاتی کشور و مقابله با فراریان مالیاتی باشد که تحقق حسابرسی سیستمی به میزان ۹۵ درصد از کل مودیان بخش مالیات بر عملکرد سال جاری، گامی مهم در همین راستا است. تمامی این روندها در کنار یکدیگر می‌تواند ما را به هدف نهایی از یک نظام مالیاتی عادلانه، شفاف و با تعامل حداکثری با مودیان برساند.

این کارشناس اقتصادی در ادامه خاطرنشان کرد: مالیات جزو درآمدهای پایدار دولت‌هاست و باید وصول درآمدهای مالیاتی در دستور کار باشد. نیاز است با تعامل و همکاری به سمت دریافت مالیات حقه از همگان برویم. سیستمی شدن امور مالیاتی به افزایش دقت در محاسبات منجر می‌شود که می‌تواند اعتماد مودیان را افزایش دهد. این اقدام درستی است که در راستای جلب رضایت و اعتماد مالیات‌دهندگان گام برداریم.

وی گفت: در دنیای معاصر بدون استفاده از سیستم‌ها و سامانه‌ای شدن امور نمی‌توانیم کارها را پیش ببریم. سیستمی و هوشمندسازی مالیات‌ستانی در کشور برایمان مزیت دارد. در شرایطی که قصد داریم به اصلاح نظام مالیاتی کشور بپردازیم، باید در این راستا گام برداریم.